

Redovisning av regeringsuppdrag Att genomföra insatser för att öka kunskapen i skolan om den nationella minoriteten romer (Ku2016/01673/DISK)

Härmed lämnas en andra delredovisning av uppdraget (Ku2016/01673/DISK) om insatser för att öka kunskapen i skolan om den nationella minoriteten romer.

Skolverket ska senast den 1 mars varje år 2017 – 2019 redovisa uppdraget till Länsstyrelsen i Stockholms län med kopia till Regeringskansliet (Kulturdepartementet och Utbildningsdepartementet). Slutredovisningen 2019 ska innehålla en ekonomisk redovisning.

Denna delredovisning innehåller beskrivningar av såväl pågående som genomförda informations- och kommunikationsinsatser. Dialogen som förts i planeringen av ett riktat stöd beskrivs. Slutligen ges information om den genomförda kartläggningen av kommuner med pågående arbete med romsk inkludering samt beskrivning av samverkan som skett inom uppdraget.

Bakgrund

Skolverket fick den 30 juni 2016 uppdraget (Ku2016/01673/DISK) att genomföra insatser för att öka kunskapen i skolan om de nationella minoriteterna, med fokus på romer. I uppdraget ingår att sprida information och kunskap via befintliga kanaler. Dessutom ska Skolverket genomföra en riktad insats till ett antal kommuner som innebär att lärare och utvecklingsledare får kunskapsstöd och nätverk för sitt arbete att öka kunskapen om den nationella minoriteten romer. I den riktade insatsen ingår också att undersöka vilken form av stöd som de kommuner som har ett pågående arbete för romsk inkludering har, för att därefter ta fram och erbjuda ett stödpaket för ändamålet.

I arbetet ska Skolverket överväga hur tidigare framtaget material, såsom Skolverkets digitala läromedelssupplement, kan användas. Arbetet med uppdraget ska genomföras i samverkan med romska företrädare och efter dialog med Länsstyrelsen i Stockholms län och Forum för levande historia.

Informations- och kunskapsspridning

- Skolverket har inom ramen för uppdraget omarbetat informationen på Skolverkets webbplats (skolverket.se) för att tydligare lyfta fram material för undervisning om de nationella minoriteterna. Särskilt fokus har lagts på att synliggöra Skolverkets läromedelssupplement för undervisning om romer. I samband med att Skolverkets nya webbplats lanseras under våren 2018

kommer också informationen på sidorna om nationella minoriteter och minoritetsspråk att bli mer tillgängliga för målgrupperna.

- Efter dialog med Forum för levande historia och UR har också länkar till deras material för undervisning spridits via Skolverkets kanaler.
- Särskilda kommunikationsinsatser har genomförts i samband med FN-dagen (den 24 oktober) samt förintelsens minnesdag (den 27 januari).
  - Vid FN-dagen marknadsfördes den omarbetade webbsidan "Undervisa om nationella minoriteter"¹ på Skolverkets officiella Facebooksida och via Skolverkets nyhetsbrev. Denna annonsering genererade en ökning i antalet besökare denna dag, främst på undersidan "Romerna, en historia av förtryck". Från Facebook besökte 182 personer sidan och nyhetsbrevet gav 209 unika besökare.
  - Inför förintelsens minnesdag annonserade myndigheten återigen via Facebook för att uppmärksamma lärare på lektionsförslag hos Forum för levande historia och hänvisa till myndighetens egna material. Annonseringen resulterade i 26 delningar. Genom ett särskilt samarbete med Micael Hermansson som administrerar Facebook-gruppen "Grej of the day" (med 34 774 medlemmar) sökte Skolverket också inspirera lärare till att dela med sig av sina idéer för undervisning om romer kopplat till förintelsen. Detta skedde genom annonsering i gruppen "Grej of the day" där Micael Hermansson via film frågar lärarna vad de planerar för aktiviteter (eller "grejer") kopplat till dagen med särskilt fokus på romer. Inlägget engagerade 30 lärare som i kommentarerna delade med sig av sin planering. Inför dagen spreds också information och tips om undervisningsmaterial om romer kopplat till förintelsen via Skolverkets nyhetsbrev, vilket resulterade i 41 unika klick. Under mätperioden 1 okt 2017 till 7 februari 2018 var det mest aktivitet den 28 januari med 495 aktiva webbläsare.
- Med syftet att bättre nå ut med information till huvudmän och rektorer om skolans ansvar har Skolverket tagit fram ett stöd i form av en PowerPointpresentation (inklusive talmanus) som tillgängliggjorts på skolverket.se. Presentationen ringar in skolans ansvar och skyldigheter i relation till de nationella minoriteterna utifrån såväl undervisning om de nationella minoriteterna som rätten till modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk. Information om stödet spreds i ett nyhetsbrev särskilt riktat till skolläda och huvudmän i januari 2018. Nyhetsbrevet genererade 12 unika klick.
- En affisch, med syftet att öka medvetenheten och nationella minoriteter och uppmärksamma lärare på att området finns i flera kursplaner, har tagits fram. Spridning av affischen kommer att pågå under 2018.
- Skolverket har gett stöd till Romska ungdomsförbundet i genomförandet av projektet "Unga romska ambassadörer 2.0". Stödet bestod i en föreläsning

---

¹ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/lanande/nationella-minoriteter>

för de blivande ambassadörerna där dessa fick kunskap om skolans styrdokument och romers rättigheter i skolan. De unga romska ambassadörerna, två från var och en av utvecklingskommunerna, verkar för att sprida kunskap om romsk inkludering och utveckla inkluderingsarbetet för romska ungdomar. I detta uppdrag tar de också kontakt med skolor och utbildar pedagoger och rektorer inför och under deras arbete med vitboken. Projektet får ekonomiskt stöd från MUCF och Länsstyrelsen i Stockholm.

- Skolverket har medverkat vid två referensgruppsträffar för NCS (Nationellt centrum för språk-, läs- och skrivutveckling). Referensgruppen består av de 17 nätverkssamordnare som representerar var sitt av NCS regionala nätverk av Sveriges språk-, läs- och skrivutvecklare och leds av Skolverkets ansvarige för NCS. Deltagarna fick vid första träffen information om Skolverkets uppdrag och möjlighet att i grupper diskutera hur de kan bidra till spridning av information i sina regionala nätverk. Diskussionerna tydliggjorde att förutsättningar för informationsspridning via dessa personer varierar eftersom nätverken såväl som de nätverksansvarigas uppdrag ser olika ut. Vid andra träffen gavs information från Skolverket om genomförda och planerade insatser för att referensgruppsdeltagarna skulle kunna ta med sig detta till sina huvudmän.
- Vid NCS årliga konferens för språk-, läs- och skrivutvecklare på regional och lokal nivå anordnade Skolverket ett seminarium med rubriken "Romer känner jag men jag har aldrig mött samer". Myndigheten uppdrog åt Anette Petersson, historia- och svensklärare (nu verksam som bitr. rektor), att föreläsa om sin forskning om interkulturellt historiskt lärande med fokus på undervisning om nationella minoriteter. Cirka 40 lärare deltog.

Riktat stöd

Skolverket har i ett första skede valt att erbjuda ett riktat stöd till de fem utvecklingskommunerna för att bidra till och utveckla det arbete som redan pågår i dessa kommuner.

Inför Länsstyrelsen i Stockholms lärandeträff för samordnare och brobyggare i utvecklingskommunerna den 8 september bjöd därför Skolverket särskilt in utbildningsförvaltningarna i dessa kommuner. Borås, Gävle och Stockholm skickade representanter från utbildningsförvaltningen. Vid träffen höll myndigheten ett informationspass om regeringsuppdraget samt skolans styrdokument med fokus på nationella minoriteter och erbjöd närvarande kommuner att föra en dialog om deras behov av insatser kopplat till utbildningsområdet.

Träffen följdes upp med ett särskilt utskick till utbildningsförvaltningarna där erbjudandet om ett riktat stöd formulerades tydligare och förslag på uppföljningsträff erbjöds. Förslaget från Skolverket var en satsning på så kallade lärarambassadörer. Dessa föreslogs vara en enskild lärare som är engagerad och vill bidra med råd och erfarenheter till andra för att öka kunskapen i skolan om den nationella minoriteten romer. Skolverket erbjöd kompetensutveckling för dessa ambassadörer och samordning av nätverk för erfarenhetsutbyten.

Under hösten fördes dialog med Stockholm och Haninges kommuner gällande utformning av riktade insatser till dessa kommuner. Övriga kommuner har inte hört sammat Skolverkets erbjudande om stöd. Stockholms stad har beslutat om en pilotsatsning i ett utvalt skolområde med 21 grundskolor. Vid dessa skolor ska så kallade MR-ambassadörer utses. Dessa har bland annat ansvar för att öka kunskapen om nationella minoriteter i allmänhet och romer i synnerhet. Dialogen med Haninge kommun fortgår, men har dragit ut på tiden efter ett byte av grundskolechef vid årsskiftet.

Kartläggning av kommuners arbete med romsk inkludering

I april 2017 inkom den kartläggning som Skolverket uppdragit åt en extern aktör att genomföra. Syftet med kartläggningen var att ta reda på vilket stöd kommuner med ett pågående arbete med romsk inkludering har.

Kartläggningen genomfördes genom telefonintervjuer med 25 av de 26 kommuner som ingick i Länsstyrelsen i Stockholms nätverk för kommuner med ett pågående arbete för romsk inkludering. (I en kommun var det inte möjligt att få till stånd en intervju med kommunens kontaktperson. Någon ersättare anvisades inte heller.) Intervjuerna gjordes med samordnare för nationella minoritetsfrågor i kommunerna och i några fall kompletterades dessa med intervjuer med personer vid utbildningsförvaltningen.

Under hösten 2017 kompletterades kartläggningen med frågor i en enkät till rektorer med ansvar för åk 9. Enkäten skickades till ett urval av rektorer i pilot- och utvecklingskommuner samt ett urval av landets övriga 280 kommuner. Enkäten hade en svarsfrekvens på 48 procent (totalt 292 rektorer) och svaren är representativa på nationell nivå. Det är också möjligt att jämföra svar från rektorer i kommuner som fått statsbidrag med rektorerna i landets övriga 280 kommuner. Rektorerna fick svara på frågor om Skolverkets digitala läromedelssupplement om romer. Läromedlen riktar sig till lärare i svenska, samhällskunskap och historia.

Övergripande resultat och fortsatt arbete

Kartläggningen kunde inte ge en tydlig bild av undervisning på skolorna i kommunerna, men kunde generellt visa på att förutsättningarna för arbetet med romsk inkludering i skolor ser olika ut i kommunerna.

Sammantaget visade enkäten att det är relativt få lärare i svenska, samhällskunskap och historia som använder sig av Skolverkets läromedelssupplement och det var ingen skillnad i användning beroende på om skolan är belägen i en pilot- eller utvecklingskommun eller i en annan kommun.

I många kommuner som har anställda romska brobyggare är dessa personer ute på skolor och föreläser för såväl lärare som elever. Flera av de intervjuade personerna i kartläggningen berättar att kunskapsspridningen fungerar mycket bättre på skolor där romska brobyggare finns.

I Skolverkets fortsatta arbete med uppdraget utgör informationen från kartläggningen underlag för såväl informationsinsatser som det riktade stödet. Det blev genom kartläggningen tydligt att en viktig del av uppdraget är att göra det material som finns på området känt bland målgruppen. Som en följd av detta har läromedelssupplementet lyfts och beskrivits tydligare på Skolverkets webbplats och mer arbete med detta fortgår i samband med att Skolverket ska lansera en ny webbplats under våren 2018. I det riktade stödet har romska brobyggare en viktig roll utifrån det välfungerande stöd som de ofta utgör. Samtidigt behöver skolor stöd för att öka kunskapen om den nationella minoriteten romer även där brobyggare inte finns.

Samverkan

Under våren anordnades två olika samverkansmöten för att ge inspel i planeringen av uppdraget. Ett möte bestod av romska sakkunniga från den samrådsgrupp Skolverket sammankallat till föregående år. Det andra mötet bestod av lärare i ämnena historia, samhällskunskap och svenska. Mötena fokuserade material för undervisning samt spridningsmöjligheter för att nå lärare, rektorer och huvudmän.

En referensgrupp har kopplats till regeringsuppdraget. Denna grupp består av ämneslärare, romska brobyggare och/eller modersmållärare i romani chib. Syftet med referensgruppen är att kvalitetssäkra de planerade insatserna och hämta in synpunkter på material och texter utifrån deltagarnas sakkunskap. Gruppen har bland annat lämnat synpunkter på affischen om undervisning om nationella minoriteter.

Skolverket har fortsatt dialogen med Forum för levande historia och planerar att fördjupa arbetet kring utställningen *Vi är romer i Luleå* hösten 2018. I samband med utställningen planerar Skolverket för att sprida information och kunskap om romer som nationell minoritet till de lärare som besöker utställningen. Planering av insatser har påbörjats.

Dialog om regeringsuppdraget har även förts vid skolmyndigheternas² årliga samråd med romska organisationer. Vid samrådet framkom bland annat att behovet av läromedel, både om romer och i romani chib, fortfarande är stort.

---

² Skolinspektionen, Skolverket, Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM), Universitets- och högskolerådet (UHR) och Universitetskanslersämbetet (UKÄ)

På Skolverkets vägnar

Kjell Hedwall
Avdelningschef

Ida Apelmo
Undervisningsråd

Kopia:

Kulturdepartementet

Utbildningsdepartementet